

242/66

6/14m

4.

Göteborg

Västra Frölunda 148

Flatås

Stensättning

Inv. nr. 48672

Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport

Nr 1964:29

Ark. Ark. Gbg. Rom.

III
PL. 6.10

502/63

(Fr. 409/63)
521/a

F 5127/63

Göteborgs Arkeologiska Museum

befullmäktigas härmed att — efter skedd tillsägelse till jordens ägare eller innehavare — under loppet av år 1963 företaga undersökning av förslag till ändring och utvidgning av stadsdelen Järnbrott i Göteborg, (nordvästra Flatås m.m.) Göteborg, Västergötland,

med åliggande för fullmaktens innehavare

att före förrättningens påbörjande träffa överenskommelse, skriftlig eller i vittnens närvaro, med jordens ägare eller innehavare huruvida och till vilket belopp ersättning för skada i följd av förrättningen må utgå,

att omedelbart efter förrättningen

~~återställa fornlämningen i dess förutvarande skick,~~
borttaga fornlämningen,

att till riksantikvarieämbetet dels omedelbart insända skriftligt meddelande, när förrättningen är utförd, dels ock senast en månad efter förrättningens avslutande, om icke anorlunda överenskommes, inlämna såväl rapport över verkställd förrättning som fynd och övrigt material, samt

att i övrigt ställa sig till efterrättelse bestämmelserna i lagen den 12 juni 1942 om fornminnen; och rekommenderas fullmaktens innehavare härmed hos alla vederbörande till det bästa.

Denna fullmakt bör medhavas vid förrättningen för att vid behov företes för vederbörande.

OBS! Fynd, som kräva skyndsamma konserveringsåtgärder, böra omedelbart insändas till ämbetet, väl emballerade samt försedda med fyndförteckning.

Stockholm den 2 september 1963

Erik B Lundberg

Folke Hallberg

Fullmaktens innehavare bör, innan förrättningen påbörjas, om möjligt sätta sig i förbindelse med .....

Ämbetets ombud i orten är .....

502/63 (Fr. 409/63)

RIKSANTIKVARIÉÄMBETET

Storgatan 41
STOCKHOLM Ö

RIKSANTIKVARIÉN överlämnar denna
avskrift till Göteborgs Arkeolo-
giska Museum för kännedom.

F 5127/63

Till Stadsplanekontoret

G ö t e b o r g

Riksantikvarieämbetet har från Göteborgs Arkeologiska Museum mottagit en skrivelse rörande förslag till ändring och utvidgning av stadsplanen för del av stadsdelen Järnbrott i Göteborg, (nordvästra Flatås m.m.). Med anledning härav får ämbetet meddela följande.

Inom området finns, enligt registret över Göteborgs-områdets fornlämningar icke några ovan mark synliga fornlämningar. I samband med Göteborgs Arkeologiska Museums pågående undersökningar inom Högsbo-Frölunda-områdena har emellertid en tidigare icke registrerad stensättning påträffats, nr 848. Den är enligt byggnadsplanen belägen inom ett gårdsområde för det största byggnadskomplexet inom området.

Ämbetet är berett att lämna tillstånd till att fornlämningen får borttagas efter vederbörlig undersökning. Ni har härvid att svara för samtliga med undersökningen för- enade kostnader samt ställa erforderlig grovarbetskraft till förfogande.

Sedan ämbetet har mottagit en förbindelse från Eder att svara för ifrågavarande kostnader, kommer ämbetet att

202/63
No. 404/63

RIKSANTIKVARIÄMBETET

RIKSANTIKVARIÄMBETET
Stockholm 41
Göteborgs Arkeologiska Museum
förrordna Göteborgs Arkeologiska Museum att utföra undersökningen.
7 5127/63

För kostnadsberäkning samt uppgift om när undersökningen kan företagas, bör kontakt tagas direkt med Göteborgs Arkeologiska Museum. Stockholm den 9 september 1963.

På riksantikvarieämbetets vägnar:

Göteborg

Erik B Lundberg

Folke Hallberg

Riksantikvarieämbetet
Göteborgs Arkeologiska Museum
Rätt avskrivet, betygar
å tjänstens vägnar:
Kerstin Edström

Inom området finns, enligt registeret över Göteborgs-området fornlämningar i östra delen av området. I samband med Göteborgs Arkeologiska Museums pågående undersökningar inom Hörsbo-Frånbo-området har emellertid en tidigare i östra delen av området påträffats, nr 848. Den är enligt byggnadsplanen belägen inom ett gårdsområde för det största byggnadskomplexet inom området.

Ämbetet är berett att lämna tillstånd till ett fornlämningens för borttagning efter vederbörlig undersökning. Ni har härvid ett svar för samtliga med undersökningen förknippade kostnader samt etliga erforderliga grovskissar till förtydande.

Sedan ämbetet har mottagit en förbindelse från Erbjöd ett svar för tillräckande kostnader, kommer ämbetet att

GÖTEBORGS STADS FASTIGHETSKONTOR

Adr. Norra Hamngatan 14

Tel. växel 17 54 00

GF/BT

Vid korrespondens i detta ärende

400/1961, 298/1961

torde åberopa diar. nr

Göteborgs Arkeologiska Museum
Norra Hamngatan 12

Göteborg C

Betr. utgrävning av fornlämningarna GÖT 847 och 848
i stadsdelen Järnbrott

I skrivelser från riksantikvarieämbetet har ämbetet förklarat sig berett att lämna tillstånd till borttagande av rubricerade fornlämningar, sedan dessa blivit vederbörligen undersökta. Beträffande kostnaden för undersökningen hänvisar ämbetet till Göteborgs Arkeologiska Museum.

Med anledning av ovanstående får fastighetskontoret härmed anhålla om kostnadsberäkning för undersökning av fornlämningarna GÖT 847 och 848 samt om uppgift, när undersökningen tidigast kan påbörjas.

Göteborg den 23 januari 1964

GÖTEBORGS STADS FASTIGHETSKONTOR
EXPLOATERINGSBYRÅN

Ivar Johanson
Ivar Johanson

G. Frändberg
G. Frändberg

Rapport över undersökning av fornlämning 23:848 inom Göteborgs stadLäge och
beskrivning

Fornlämningen 23:848 är belägen på stadsäga nr 19586 inom Göteborgs stad. Den ligger uppe på en mindre bergstopp på åsen. Fornlämningen hade före undersökningen följande utseende:

Stensättning (stenjordsamling) 9 x 7 m Ö-V och 0,2 m hög. Övertorvad med i ytan enstaka stenar 0,2-0,3 m stora. I NV delen en grop ca 1,5 m i diameter och 0,3 m djup. I NV hörnet är talrika enstubbar och rötter. (Jmfr foto 1 och 2).

Grävningstid

Grävningstiden omfattade tiden mellan den 19-21 mars 1964, samt den 12 maj 1964.

Undersökningen utfördes av Göteborgs arkeologiska museum. Arbetet leddes av fil.kand Kjerstin Cullberg. I övrigt deltog fil.lic. Carl Cullberg, fil.stud Maja Jackson, Kjell Åke Olzon, Britt Berntsson och fru Gudrun Fernholm. Arbetare från Göteborgs stads parkavdelning var Birger Karlsson och Ture Gustavsson.

Sammanlagt undersöktes en yta av 70 kvm varav 35 kvm med maskin.

För fältarbetet har åtgått 112 arkeologtimmar och 42 grovarbetstimmar.

Arbets-
beskrivning

Efter förberedande fotografering och uppläggande av mätsystem lades en profil i N-S genom anläggningen, vilken uppdelade denna i ett område V och ett område Ö. Anläggningen avtorvades, stenen rensades, ritades och fotograferades. Området genomgicks ned till berggrunden. Med maskin genomgicks ett 3 m brett område omedelbart V om anläggningen och ett 2 m brett område omedelbart N om anläggningen. Som utgångspunkt för mätningarna har använts en för byggnadsändamål inlagd mätpunkt belägen ca 5 m S om anläggningen och på en höjd av 63.26 m över stadens nollplan, som ligger 10.137 m under medelvattennivån.

På grund av tjälen överbyggdes anläggningen och jorden tinades upp med varmluftsaggregat. Inomhusfotona är tagna med blix (Jmfr foto 3).

Grävningss-
iakttagelser

Efter avtorvning och rensning visade sig anläggningen bestå av en oregelbunden stensamling med jordfyllnad omkring stenarna (foto 4-11). Stenstorleken varierade mellan 0,1-0,6 m.

I område Ö:s södra del var stenen tätare lagd och bildade en liten stenpackning 0,4 m hög (foto 6, nedre högra hörnet och foto 7, nedre vänstra hörnet). Denna lilla stenpackning fortsatte även in i område V (foto 10 och planritning). I dess mitt låg en mindre häll (bas 0,3 m, höjd 0,4 m). Även i område Ö:s norra del iaktogs en något tätare ansamling av sten (foto 5). I övrigt var stenen glest lagd (jmf. t.ex. foto 8). I berggrunden kunde iakttagas under anläggningens östligaste del en mindre klyfta, triangulär med ca 75 cm sida och ca 20 cm djup och i anläggningens nordvästligaste del en något större klyfta (jmf. beskrivningen). I den större klyftans djupare del fanns ett kollager helt ner till berggrunden. Enstaka kolstycken var 2 cm stora. Ovanpå kollagret ett lager av mörkbrun jord (jmf. profiliakt.) uppblandad med vittringsgrus. Ovanpå detta jordlager låg svartbrun jord och grästorv. Klyftans djup var 50 cm.

Profiliakt-
tagelser (jmf.
profilritn.)

0. Vegetationsyta bestående av grästorv, ca 2 cm tjock.
1. Ett grovmoskikt, ca 7 cm tjockt, av svartbrun färg.
2. Ett grovmoskikt, ca 5 cm tjockt, av mörkbrun färg.
3. Ett grovmoskikt, ca 5 cm tjockt, av gråbrun färg.

Profilen visar även vad som kunde iakttagas i hela röset, nämligen att rösestenen låg över skikt 3. (Jmf. dock nedan under fynd 7).

Fynd

Fynden utgjordes av keramik, brända ben, träkol, harts, flinta, kvarts och ett osäkert sädeskorn.

Fyndtabell

Fynden är numrerade från 1-9 enl. nedanstående tabell, där således undernumren betecknar fyndslagen inom resp. fynd.

Fynd	Keramik	Brända ben	Kol	Harts	Flinta bearb.	Sädesk.
1	1		3			
2	1					
3	1					
4	1	2	3	4		
5	1	2				
6		2				
7		2				6
8					5	
9					5	

Fynd nr 1 gjordes i den tätare stenanhopningen i norra delen av område Ö (planritning och foto 15). Krukskärorna och träkolet låg i grästorvens undre del och mellan stenarna i skikt 1.

Fynd nr 2 gjordes i den centrala delen av det lilla röset i område Ö:s södra del. Keramiken låg spridd mellan stenarna i skikt 1 och 2.

Fynd nr 3 är en enstaka keramikflaga från det glest stensatta området mellan platserna för fynd 1 och 2.

I fynd 4 framkom de brända benen i en koncentration under den flata hällen. Övriga fynd keramik, kol och harts låg spridda i skikt 1 och 2 sydöst om hällen.

Fynd 5 och 6 utgjordes av spridda brända ben i den glesa stensättningen i norra delen av anläggningen.

Fynd 7. Den stora anhopningen av brända ben låg i en zon i anläggningens sydvästra del (jmf. planritningen). Benen låg tätast i zonens nordvästra del upp mot kanten av den västra stora klyftan. I jorden ovanför och i klyftan återfanns inga fynd. Sädeskornet framkom vid rensningen av benen. Benkoncentrationen låg under skikt 1 och i skikt 2. På detta ställe av anläggningen iaktogs inget skikt 3 (foto 9).

Fynd 8, flintspetsen, återfanns i en hög av redan utrensad jord från anläggningen.

Fynd 9. Dessutom tillvaratogs i anläggningen 250 g flinta (varibland 1 bearbetad spets och 2 sammanhörande delar av knacksten) samt 275 g kvarts.

Keramiken beskrives enl. följande mall:

angivelse om en eller flera godstyper
antalet skärvor eller flagor (angives om antalet understiger 6 stycken)
skärvor och/ eller flagor
färg (endast brun, grå, svart angives)
vikt
mått
godstjocklek (angives endast för skärvor)
mynningskant, profil
örnering

Keramik (varje nummer innehåller endast en godstyp)

INV. NR
48627:1A

1:1 Keramik, skärvor och flagor, brun, 40 g, 2-73 mm, ca 7 mm tj. (Två) ³kantskärvor med svagt avrundad kant och svag inåtböjning under kanten. (Den ena med fagn. örnering)
(En) ²skärva från mitt på buksvängningen på ett kärl med rundad buk. Örnerad med vertikala band, ca 10 mm breda och på ca 12 mm avstånd från varandra.

Skärvan 38-73 mm. (Två)³ skärvor, ca 20 x 20 mm, med otydliga rester av liknande ornament som ovan.
 (Två)⁴ fragment av vulster, ca 12 x 17 mm, av närmast triangulärt tvärsnitt. De har av rundningen att döma varit placerad mitt på kärlets buk.

INV.NR

48627:2A

2:1 Keramik

skärvor och flagor, bruna med svart kärna, 15 g, 7-27 mm, ca 5 mm tj. Två kantskärvor med svagt avrundad kant.

:3A

3:1 "

flaga, brun, 0,5 g, 10 x 12 mm.

:4A

4:1 "

2 flagor, bruna, 0,5 g, 7-11 mm.

:5A

5:1 "

skärvor och flagor, bruna, 5 g, 2-10 mm och 3 mm tj.

Brända ben

:4B

4:2 Br. ben

60 g.

:5B

5:2 " "

13 g.

:6B

6:2 " "

0,5 g

:7B

7:2 " "

75 g.

Kol

:1C

1:3 Kol

0,5 g.

:4C

4:3 "

4 g.

Harts

(:4D

4:4 Harts

0,5 g.) utgår

INV.NR
48627:8E

Flinta-redskap

- 8:5 Flinta ^{gråbrun} gråvit, 30 g, (parallellhuggen) spets, avslagen 77 mm från spetsen. L. 77 mm br. 35 mm.
- :9E 9:5 - " - svart, avslag med retuscherad spets + fragment av knäcksten (?)
Sädeskorn?
- :7F 7:6 Sädeskorn svart, 0,5 g.

Flinta och kvarts från områdena väster resp. öster om profilen

- :10E { Flinta, avslag och avfall, 175 g, väster profilen
- "   "   "   "   190 g, öster "
- :11E { Kvarts   110 g, väster "
- "   145 g, öster "

Göteborg den 21 mars 1966

Kjerstin Cullberg
/Kjerstin Cullberg/

neg.nr (X9: 6292) B 2362

1. Anläggningen före avtorvningen.
Från NO.

neg.nr (X9: 6293) B 2363

2. Anläggningen före avtorvningen.
Från S.

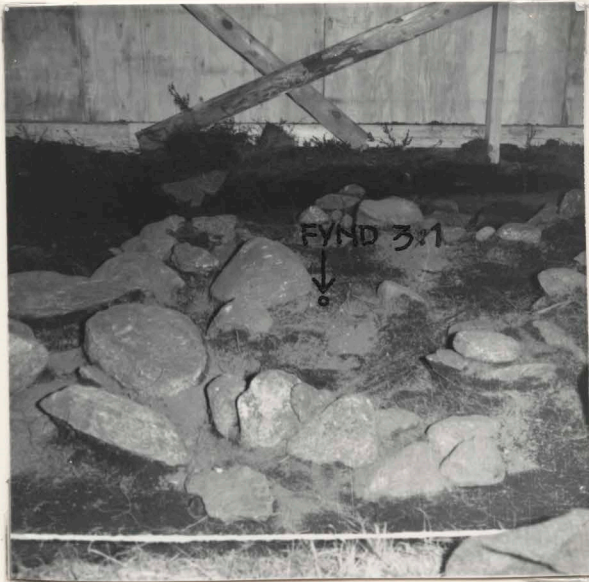
neg.nr (X9: 6294) B 2364

3. Anläggningen överbyggd.
Från NV.

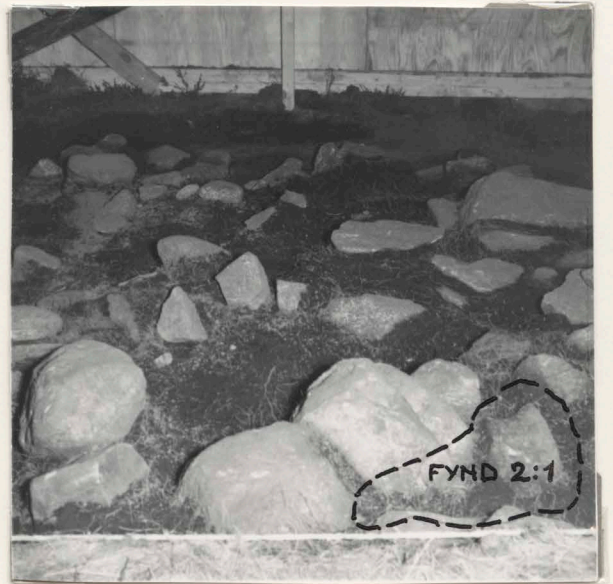
neg.nr (X9: 6295) B 2365

4. Anläggningen Ö profilen. Fynd 1:1, 3
Norra delen. Från V.

neg.nr (X9: 6296) B 7366

5. Anläggningen Ö profilen. Mitten mot norr. Fynd 3:1. Från V.

neg.nr (X9: 6297) B 7367

6. Anläggningen Ö profilen. Mitten mot söder. Fynd 2:1. Från V.

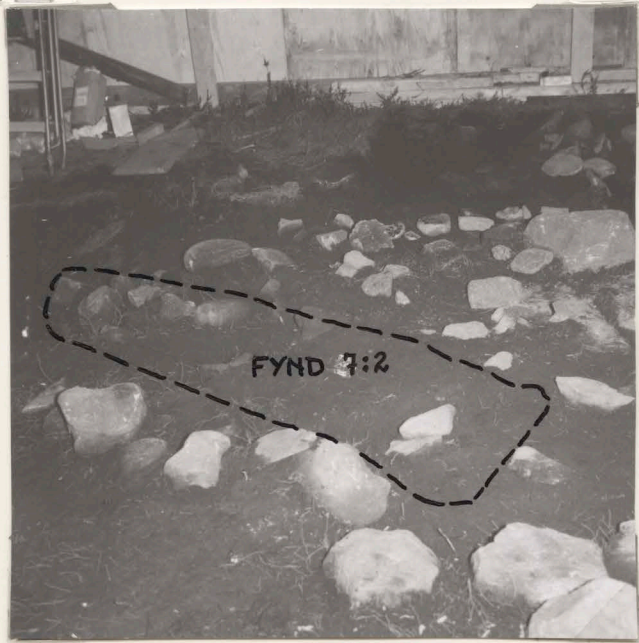
neg.nr (X9: 6298) B 7368

7. Anläggningen Ö profilen. Mitten mot söder. Fynd 4:1-4. Från V.

neg.nr (X9: 6299) B 7369

8. Anläggningen Ö profilen. Södra delen. Från V.

neg.nr (X9: 6300) B2370

9. Anläggningen V profilen. Fynd 7:2
Från S.

neg.nr (X9: 6301) B2371

10. Anläggningen V profilen. Fynd 5:2
Från S.

neg.nr (X9: 6302) B2372

11. Anläggningen V profilen
Från V.

neg.nr (X9: 6303) B2373

12. Mellersta delen av profilen.
Från Ö.

neg.nr (X9:6304) B 2374

13. Norra delen av profilen. Från Ö

neg.nr (X9:6305) B 2375

14. Anläggningen avtorvad vid fynd
2:1. Från Ö.

neg.nr (X9:6306) B 2376

15. Anläggningen avtorvad vid fynd
1:1, 3

neg.nr (X9: 6307) B 1377

16. Anläggningen borttagen inom huset.

Foto Carl Cullberg